Kurzemes reģiona veselības profils

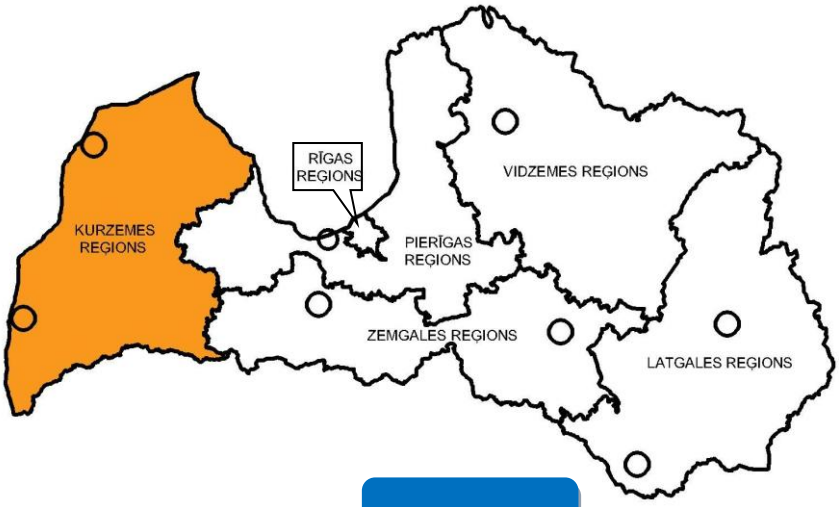

2014

Iedzīvotāju skaits: 256 378
Īpatsvars no visiem Latvijas iedzīvotājiem: 13%
Iedzīvotāju dabiskā kustība: dzimuši 2700 cilv., miruši 3711 cilv., starptautiskā migrācija: -1395 cilv.
Dzimstība uz 1000 iedzīvotāju: 10,5
Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums: 74,3 gadi
Vidējā mēneša darba alga bruto: 702 eiro

Pozitīvi

- ✓ Zemāks abortu relatīvais skaits nekā vidēji valstī
- ✓ Zemāka perinatālā mirstība
- ✓ Zemāks potenciāli zaudēto mūža gadu rādītājs
- ✓ Zemākais ķeizargriezienu īpatsvars dzemdībās
- ✓ Zemāka mirstība no gremošanas sistēmas slimībām
- ✓ Zemi saslimstības rādītāji ar STI, HIV un AIDS
- ✓ Zemi saslimstības rādītāji ar jaunatklātu hronisku C hepatītu

Izaicinājumi

- ✓ Augstāka saslimstība un mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem nekā vidēji valstī, dinamikā saslimstība pieaug; augsta saslimstība un mirstība no prostatas audzēja; augsta saslimstība un mirstība no ādas audzējiem
- ✓ Augstāka mirstība no cukura diabēta
- ✓ Augstāka saslimstība ar Laimas slimību un ērču encefalītu; zemāks pret ērču encefalītu vakcinēto īpatsvars
- ✓ Zemāks ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits.; zemāks ginekologu un dzemdību speciālistu skaits
- ✓ Zemāks ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 iedz.
- ✓ Lielāks iedzīvotāju īpatsvars, kuriem ir sliktāki veselības paradumi – vairāk ikdienas smēķētāju, zemāka fiziskā aktivitāte, neveselīgāki uztura paradumi.

Kurzemes reģions: *Aizputes novads; Alsungas novads; Brocēnu novads; Dundagas novads; Durbes novads; Grobiņas novads; Kuldīgas novads; Liepāja; Mērsraga novads; Nīcas novads; Pāvilostas novads; Priekules novads; Rojas novads; Rucavas novads; Saldus novads; Skrundas novads; Talsu novads; Vaiņodes novads; Ventspils; Ventspils novads.*

© Slimību profilakses un kontroles centrs 2015

Tabulā attēloti veselību raksturojoši rādītāji **2014. gadā** Kurzemes reģionā salīdzinājumā ar vidējiem rādītājiem valstī. Zem tabulas atrodams rādītāju aprēķina skaidrojums. Vienkāršākai uzskatei izmantoti simboli un krāsas:

- ⬆ Rādītājs ir augstāks nekā vidēji valstī
- ⬇ Rādītājs ir zemāks nekā vidēji valstī
- ○ Rādītājs būtiski neatšķiras no vidējā rādītāja valstī

- ● sarkana – negatīvs rādītājs
- ● zaļš – pozitīvs rādītājs
- ● oranžs – neitrāls rādītājs

		Rādītājs	Kurzemes reģionā	Vidēji Latvijā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Iedzīvotāji	1	Demogrāfiskās slodzes līmenis	631	605	⬆
	2	Bērnu proporcija populācijā (0-14 g.v.), %	15,3	14,8	○
	3	Senioru proporcija populācijā (65+ g.v.), %	19,7	19,2	○
	4	Dzimstība	10,5	10,9	○
	5	Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums	74,3	74,5	○
	6	Vidējā mēneša darba alga bruto (EUR)	702	834	⬇
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	7	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri savu veselību vērtē kā labu vai diezgan labu	64	62,5	○
	8	Saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem	637	573	⬆
	9	Vecuma standartizētā saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem	630	573	⬆
	10	Diabēta pacientu relatīvais skaits	4175	4264	○
	11	Iedzīvotāju ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem relatīvais skaits	4890	4245	⬆
	12	Pirmreizēji reģistrēto pacientu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem relatīvais skaits	246	293	⬇
	13	Pirmreizēji ārstēto narkoloģisko pacientu relatīvais skaits*	23,9	23,2	○
	14	Saslimstība ar tuberkulozi	31	30	○
	15	Saslimstība ar HIV/AIDS	7,8/3,1	17,4/8,5	⬇/⬇
	16	Saslimstība ar STI	115	125	⬇
	17	Saslimstība ar jaunatklātu hronisku C hepatītu	55	86	⬇
	18	Saslimstība ar Laima slimību/ērču encefalītu	35/19	23,5/8,7	⬆/⬆
	19	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri vakcinējušies pret ērču encefalītu	21,1	23,8	⬇
	20	Dzemdētāju īpatsvars, kurām grūtnieču aprūpe uzsākta līdz 12. gr. nedēļai	93	94	○

Piezīmes: **1** Darbspējas vecumu nesasniegušo un pārsniegušo personu skaits vidēji uz 1000 personām darbspējas vecumā 2014.g. sākumā; **2-3** Procentos no visiem iedzīvotājiem; **4** Uz 1000 iedzīvotāju; **5** 2013.gads; SPKC aprēķini, izmantojot PVO izstrādāto ANACod rīku; **6** Pavisam, bez privātā sektora komersantiem ar nodarbināto skaitu <50; **7** Īpatsvars procentos no aptaujātajiem 15-64 gadus veciem Latvijas iedzīvotājiem; **8-9** Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; **9** Rādītāju neietekmē iedzīvotāju vecuma struktūra reģionos, līdz ar to rādītājs precīzāk ataino onkoloģisko slimību slogu noteiktā reģionā; **10** Uz 100 000 iedzīvotāju, gada beigās; **11-12** Diagnozes F00-09; F20-98 (SSK-10), uz 100 000 iedzīvotāju; **13** Diagnozes F11-16, F18-19 (SSK-10), uz 100 000 iedzīvotāju, gada beigās; **kopš 2013.gada ir mainījusies narkoloģisko pacientu reģistrācijas kārtība;* **14-18** Jaunie gadījumi, uz 100 000 iedzīvotāju; **16** Gonokoka infekcija, anoģenitālās herpesvīrusu infekcija, uroģenitālā hlamidioze, sifiliss; uz 100 000 iedzīvotāju; **19** Īpatsvars procentos no aptaujātajiem 15-64 gadus veciem Latvijas iedzīvotājiem; **20** Īpatsvars procentos no visām dzemdētājām.

Datu avoti: 1-4 CSP; **5** SPKC; **6** CSP; **7** Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums, SPKC; **8-13** PREDA, SPKC; **14-18** VISUMS, SPKC; **19** Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums, SPKC; **20** Pārskats par antenatālo aprūpi, abortiem un kontracepciju, SPKC.

Tabulas turpinājums Nr. 1

		Rādītājs	Kurzemes reģionā	Vidēji Latvijā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Veselības un veselības aprūpes rādītāji	21	Dzīvi dzimušie ar zemu dzimšanas svaru (zem 2500 g.), %	5	4,4	↑
	22	Plānotu/akūtu ķeizargriezienu īpatsvars no visiem dzemdību veidiem, %	6,6/10,4	9,2/11,2	↓/○
	23	Mākslīgo abortu relatīvais skaits	173	248	↓
	24	Ārstu relatīvais skaits	20	35	↓
	25	Ģimenes ārstu, internistu un pediatru relatīvais skaits	8,9	9,7	↓
	26	Ginekologu, dzemdību speciālistu relatīvais skaits	1,7	2	↓
	27	Ambulatoro apmeklējumu skaits pie ārstiem uz 1 iedzīvotāju/t.sk. mājas vizītes	5,6/0,12	5,9/0,15	↓/↓
	28	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri pēdējā gada laikā apmeklējuši ģimenes ārstu	75	73	○
	29	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri pēdējos trīs gados kaut reizi bijuši pie sava ģimenes ārsta uz bezmaksas profilaktisko pārbaudi	28	23	↑
	30	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri ir apmierināti (pilnībā vai daļēji) ar savu ģimenes ārstu	82	91	↓
	31	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri pēdējā gada laikā ir apmeklējuši zobārstu	51	52	○
	32	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri saņem invaliditātes pensiju	7,4	6,9	↑
Veselību ietekmējošie paradumi	33	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri pēdējā gada laikā veselības apsvēruma dēļ ir mainījuši uztura un citus paradumus	42,6	43,5	○
	34	Ikdienas smēķētāju (15-64 g.v.) īpatsvars	46	36,1	↑
	35	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri reizi mēnesī un biežāk lieto sešas alkohola devas vienā iedzeršanas reizē	16,9	15,2	↑
	36	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars ar pietiekošu fizisko aktivitāti	7,0	9,9	↓
	37	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri gatavam ēdienam mēdz pievienot sāli	72,8	61,5	↑
	38	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuri svaigus dārzeņus pagājušās nedēļas laikā lietojuši katru dienu	30,6	36,6	↓
	39	Respondentu (15-64 g.v.) īpatsvars, kuriem ir liekais svars vai aptaukošanās (ĶMI virs 25)	55,5	54,6	○

Piezīmes: **21** Īpatsvars procentos no visiem dzīvi dzimušajiem; **22** Īpatsvars procentos no visām dzemdībām (spontānas, plānots ķeizargrieziens, akūts ķeizargrieziens); **23** Uz 1000 dzīvi dzimušajiem; **24** Ārstu skaits bez zobārstiem, ar stažieriem un rezidentiem, uz 10 000 iedzīvotāju; **25-26** Uz 10 000 iedzīvotāju; **27** Uz 1 iedzīvotāju; **28-39** Īpatsvars procentos no aptaujātajiem 15-64 gadus veciem Latvijas iedzīvotājiem; **36** Respondentu īpatsvars %, kuri 4 reizes nedēļā un biežāk veic vismaz 30 minūšu ilgus fiziskos vingrojumus līdz vieglam elpas trūkumam vai svīšanai; **39** Ķermeņa masas indekss aprēķināts pēc mērītā svara un auguma.

Datu avoti: 21 Jaundzimušo reģistrs, SPKC; **22** Jaundzimušo reģistrs, SPKC; **23** Pārskats par antenatālo aprūpi, abortiem un kontracepciju, SPKC; **24-26** Pārskats par iestādes personālu, SPKC; **27** Pārskats par ārstniecības iestādes darbību, SPKC; **28-39** Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījums, SPKC.

Tabulas turpinājums Nr. 2

		Rādītājs	Kurzemes reģionā	Vidēji Latvijā	Pozīcija pret vidējo rādītāju valstī
Mirstība	40	Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	797	806	○
	41	Mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām, vecuma grupā 0-64 gadi	144	153	↓
	42	Vecuma standartizētā mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām	794	806	○
	43	Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem	314	300	↑
	44	Mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem, vecuma grupā 0-64 gadi	112	108	○
	45	Vecuma standartizētā mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem	309	300	↑
	46	Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	94	93	○
	47	Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem, vecuma grupā 0-64 gadi	87	83	○
	48	Vecuma standartizētā mirstība no ārējiem nāves cēloņiem	94	93	○
	49	Mirstība no diabēta	28	25,2	↑
	50	Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām	44,5	49,7	↓
	51	Perinatālā mirstība	6,6	7,3	↓
	52	Zīdaiņu mirstība	3,7	3,9	○
	53	Potenciāli zaudētie mūža gadi līdz 64 g.v.	531	579	↓

Piezīmes: **40-50** Uz 100 000 iedzīvotāju attiecīgā vecuma grupā; **42**,**45**,**48** Rādītāju neietekmē iedzīvotāju vecuma struktūra reģionos, līdz ar to rādītājs precīzāk ataino minēto slimību slogu noteiktā reģionā; **51** Uz 1000 dzīvi un nedzīvi dzimušo; **52** Uz 1000 dzīvi dzimušo; **53** Uz 10 000 iedzīvotāju vecuma grupā 0-64 gadi.

Datu avoti: 40-53 Latvijas iedzīvotāju nāves cēloņu datu bāze, SPKC.

Situācijas apraksts

2014. gadā Latvijā dzīvoja 1,99 miljoni pastāvīgo iedzīvotāju, 256 tūkstoši jeb 13% no tiem dzīvo Kurzemes reģionā (skat. attēlu). Kurzemes reģionā uz 1 km^2 dzīvo 19 cilvēki, kamēr vidēji Latvijā 31 iedzīvotājs uz 1 km^2. Kurzemes reģionā ietilpst 16 pilsētas, divām no tām – Liepājai un Ventspilij piešķirts republikas pilsētas nozīmes statuss.

Latvijas iedzīvotāju skaita īpatsvars pa reģioniem 2014. gadā, % *(CSP dati)*

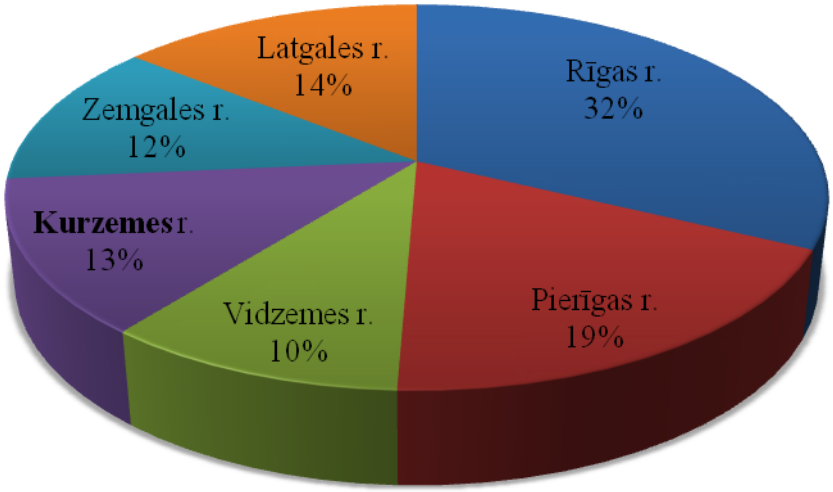

65% Kurzemes iedzīvotāju ir darbspējas vecumā, 15,3% iedzīvotāju ir bērni un pusaudži līdz darbspējas vecumam, bet 19,7% – iedzīvotāji virs darbspējas vecuma; 46,3% - vīrieši, 53,7% - sievietes. Salīdzinoši lielais gados vecu iedzīvotāju īpatsvars (vidēji Latvijā 19,2%, kas arī uzskatāms par augstu) ietekmē arī iedzīvotāju veselības rādītājus un iedzīvotāju vajadzības pēc veselības aprūpes pakalpojumiem.

Kurzemes reģiona pastāvīgo iedzīvotāju vecuma un dzimuma struktūra 2014. gadā *(CSP dati)*

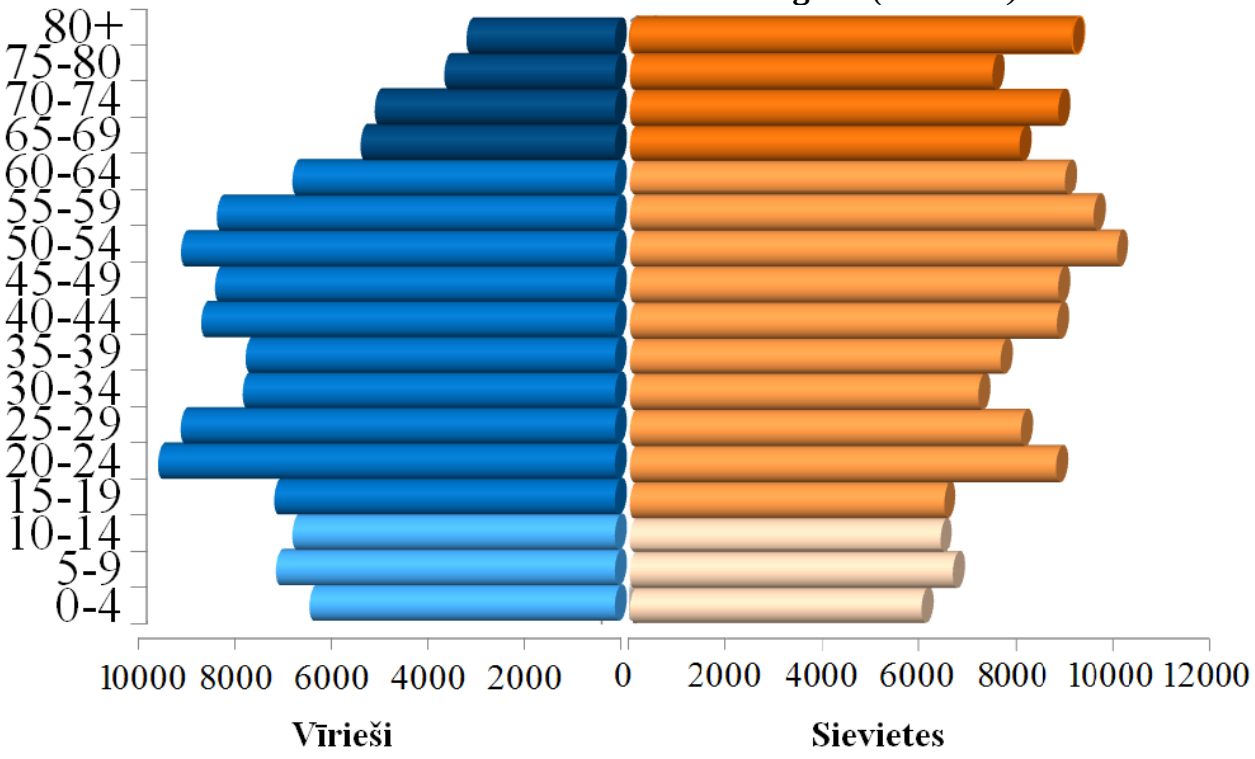

Jaundzimušo skaits Kurzemes reģionā pieaug, sasniedzot 2700 jaundzimušos 2014.g. jeb 10,5 uz 1000 iedz., tomēr dzimstībai saglabājoties zemākai nekā vidēji Latvijā (10,9). **Jaundzimušo paredzamais mūža ilgums** 2013. g. Kurzemes reģionā ir 74,3 gadi (vīr. 69,5 gadi, siev. 78,8 gadi), par 0,2 gadiem atpaliekot no Latvijas vidējā rādītāja (2013.g. 74,5 gadi).

Dzimstība, uz 1000 iedzīvotāju *(CSP dati)*

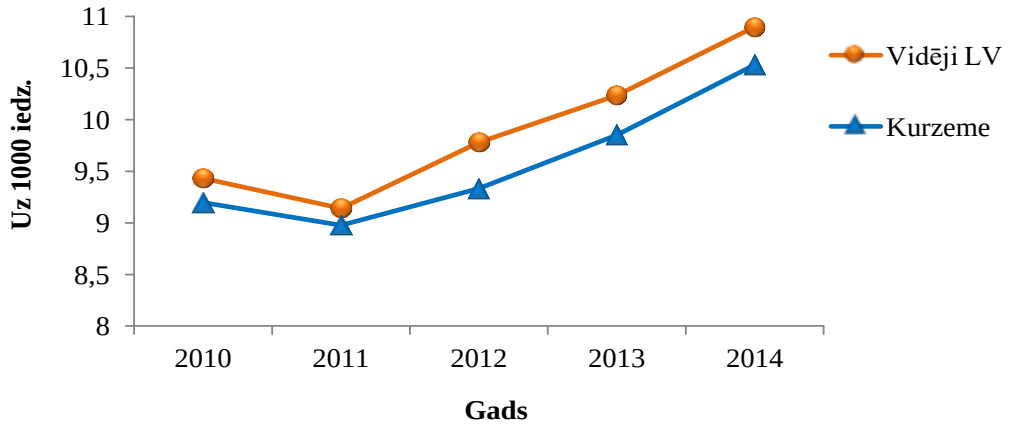

Līdz 12. grūtniecības nedēļai uzsākta grūtnieču aprūpe 2014.g. Latvijā bija 94% dzemdētāju, Kurzemes reģionā šis rādītājs bija nedaudz zemāks – 93%, iepriekšējos gados zem 90%. Kurzemes reģionā reģistrēts zemākais **ķeizargriezienu** īpatsvars dzemdībās Latvijā – 17% (LV 20,4%), t.sk., 6,6% ir plānoti ķeizargriezieni, bet 9,2% - neplānoti, kamēr vidēji Latvijā – attiecīgi 9,2% un 11,2%. Tikpat zems ķeizargriezienu īpatsvars ir Latgales reģionā (17,5%). Dzīvi dzimušo **jaundzimušo īpatsvars ar zemu dzimšanas svaru zem 2500 gr.** Kurzemes reģionā ir 5% (vid. LV 4,4%).

Perinatālā mirstība (nedzīvi dzimušie un pirmajā dzīves nedēļā mirušie) Kurzemes reģionā ir svārstīga, 2013.g. un 2014.g. reģistrēta zemākā perinatālā mirstība pēdējo piecu gadu laikā – 6,6 uz 1000 dzimušajiem (2014.g. LV 7,3); citos gados perinatālā mirstība Kurzemes reģionā bija virs vidējā rādītāja Latvijā. **Zīdaiņu mirstība** (līdz 1 gada vecumam) Kurzemes reģionā samazinās, 2014.g. samazinoties līdz 3,7 gadījumiem uz 1000 dzīvi dzimušo; arī Latvijā kopumā zīdaiņu mirstība ir samazinājusies līdz 3,9 gadījumiem uz 1000 dzīvi dzimušo 2014.g., sasniedzot zemāko rādītāju pēdējo piecu gadu laikā.

Iedzīvotāju veselību un veselības aprūpi raksturojošie rādītāji

Galvenie nāves cēloņi Kurzemes reģionā ir līdzīgi kā Latvijā kopumā – sirds un asinsvadu sistēmas slimības (2014.g. 56% no visiem mirušajiem, vecumā līdz 64 gadiem – 33% no visiem mirušajiem), ļaundabīgie audzēji (2014. g. 22%, vecumā līdz 64 gadiem – 26% no visiem mirušajiem) un ārējie nāves cēloņi (2014. g. 6,5%, vecumā līdz 64 gadiem – 20% no visiem mirušajiem).

Galvenie nāves cēloņi 2014. gadā, īpatsvars procentos

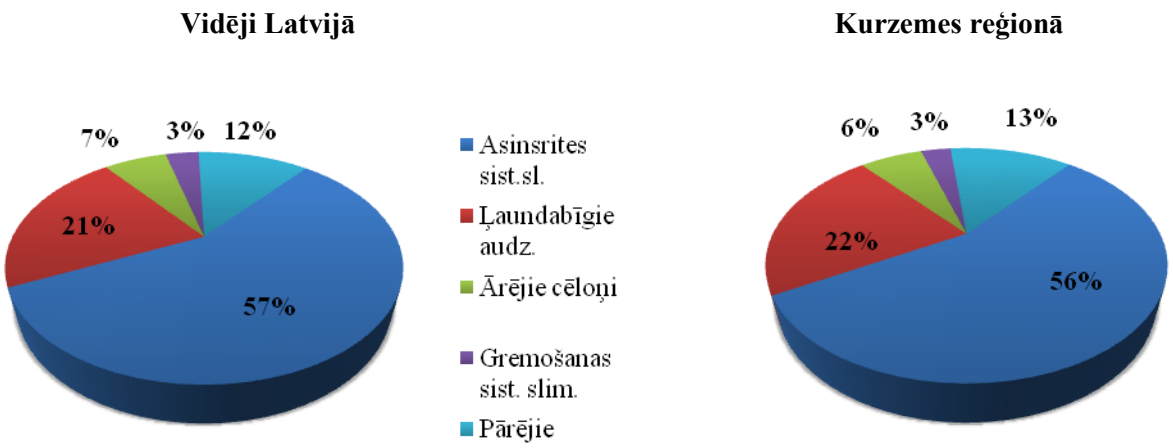

Mirstība galveno nāves cēloņu grupās 2010.-2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

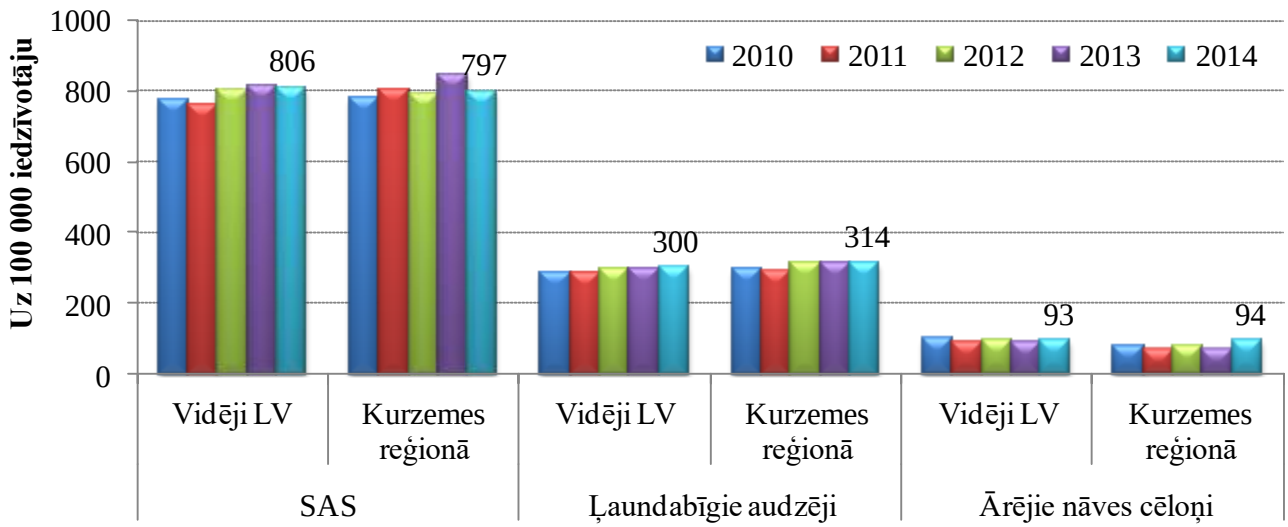

Mirstība (arī standartizējot pēc vecuma) no **sirds un asinsvadu sistēmas slimībām** (SAS) Kurzemes reģionā ir līdzīga kā vidēji valstī, arī mirstība līdz 64 gadu vecumam būtiski neatšķiras no vidējā rādītāja valstī (skat. tabulu). Augstāka mirstība no SAS reģistrēta sievietēm – 2014.g. 848 gad. uz 100 000 iedz., kamēr vīriešiem – 738 gad. uz 100 000 iedz., tomēr vecuma grupā līdz līdz 64 g.v. vērojamas citāds dzimumu sadalījums – sievietēm 68 gad. uz 100 000 iedz., vīriešiem 222 gad. uz 100 000 iedz. Šāds dzimumu sadalījums vērojams visur Latvijā un ir saistīts arī ar neveselīgākiem dzīvesveida paradumiem vīriešiem (skat. sadaļu „Veselības paradumi").

Vecuma standartizētā mirstība no sirds un asinsvadu sistēmas slimībām reģionos, uz 100 000 iedzīvotāju, 2014. gads.

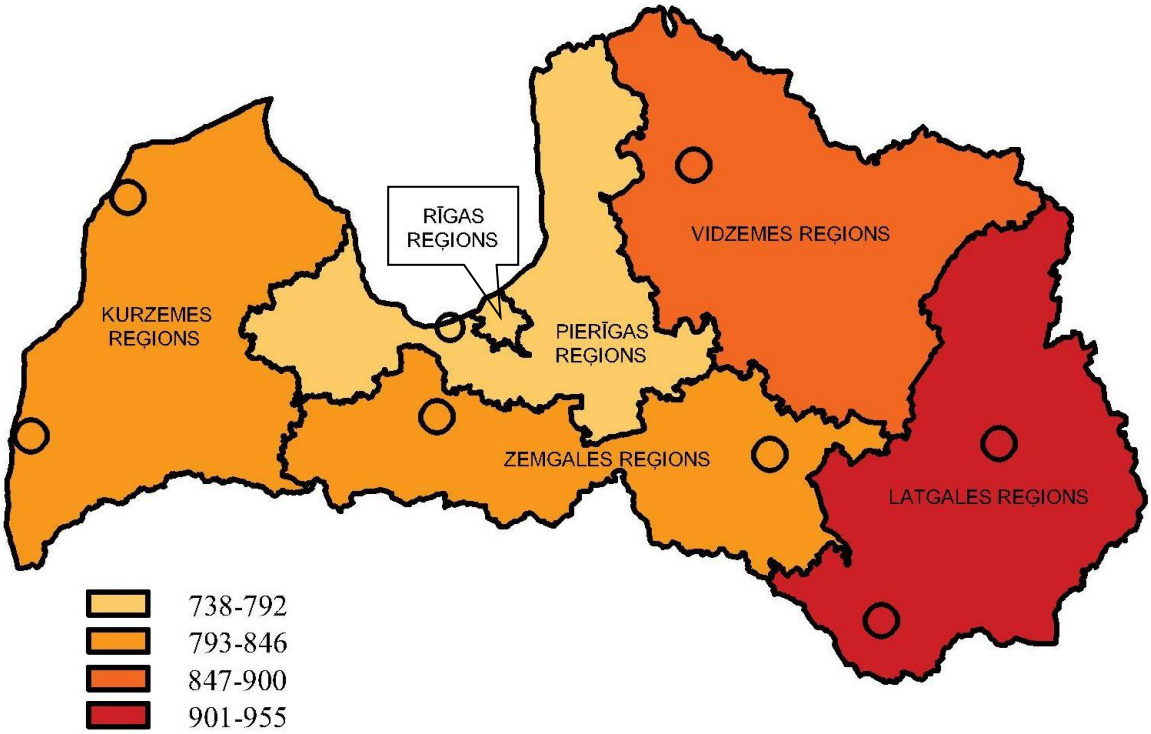

Mirstība no **ļaundabīgajiem audzējiem** reģionos atšķiras 15% robežās. Kurzemes reģionā mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem ir visaugstākā Latvijā, arī standartizējot šo rādītāju pēc vecuma (skat. attēlu).

Vecuma standartizētā mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem reģionos, uz 100 000 iedzīvotāju, 2014. gads

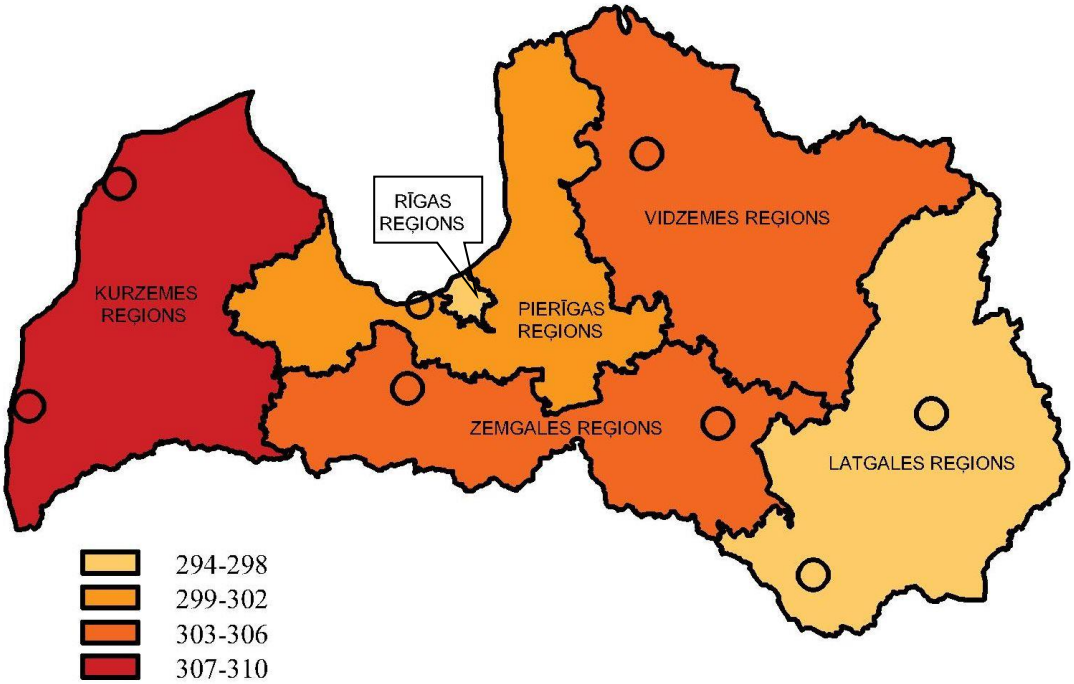

Kurzemes reģionā, atšķirībā no situācijas citviet Latvijā, biežākais nāves cēlonis ļaundabīgo audzēju grupā ir prostatas audzējs vīriešiem (skat. attēlu); Kurzemes reģionā reģistrēts augstākais mirstības rādītājs no šī audzēja Latvijā. Šādi augsti mirstības rādītāji reģistrēti arī citos gados. Augsta ir arī mirstība no bronhu un plaušu audzēja, arī no šī audzēja Kurzemes reģionā mirstības rādītāji ir augstāki nekā citviet Latvijā. Augsti mirstības rādītāji Kurzemes reģionā ir arī no krūts audzēja sievietēm, resnās, sigmveida un taisnās zarnas audzēja, kuņģa audzēja, kā arī no limfoīdo, asinsrades un radniecīgo audu audzēja. Augstāka nekā vidēji Latvijā ir arī mirstība no aizkuņģa dziedzera audzēja (skat. attēlu).

Mirstība no izplatītākajām ļaundabīgo audzēju lokalizācijām 2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

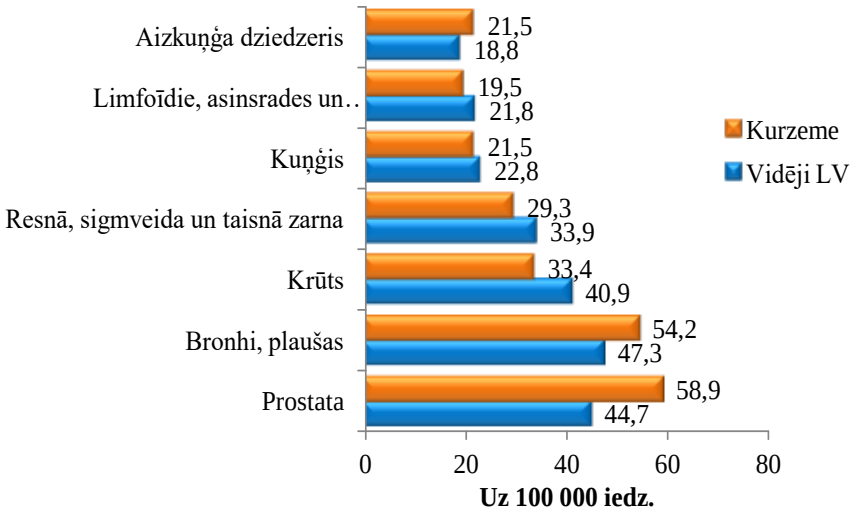

2010.g.-2014.g. Kurzemes reģionā reģistrēta augstāka priekšlaicīgā mirstība (līdz 64.g.v.) no dzemdes kakla audzēja sievietēm nekā vidēji Latvijā, 2014.g. mirstība no šī audzēja pārsniedza vidējo mirstību valstī par 40%.

Saslimstība ar **ļaundabīgajiem audzējiem** reģionos atšķiras 25% robežās. Standartizējot saslimstības rādītājus pēc vecuma, redzams, ka 2014.g. augstākā saslimstība reģistrēta Kurzemes reģionā, zemākā – Zemgales un Vidzemes reģionos (skat. attēlu).

Vecuma standartizētā saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem reģionos, uz 100 000 iedzīvotāju, 2014. gads.

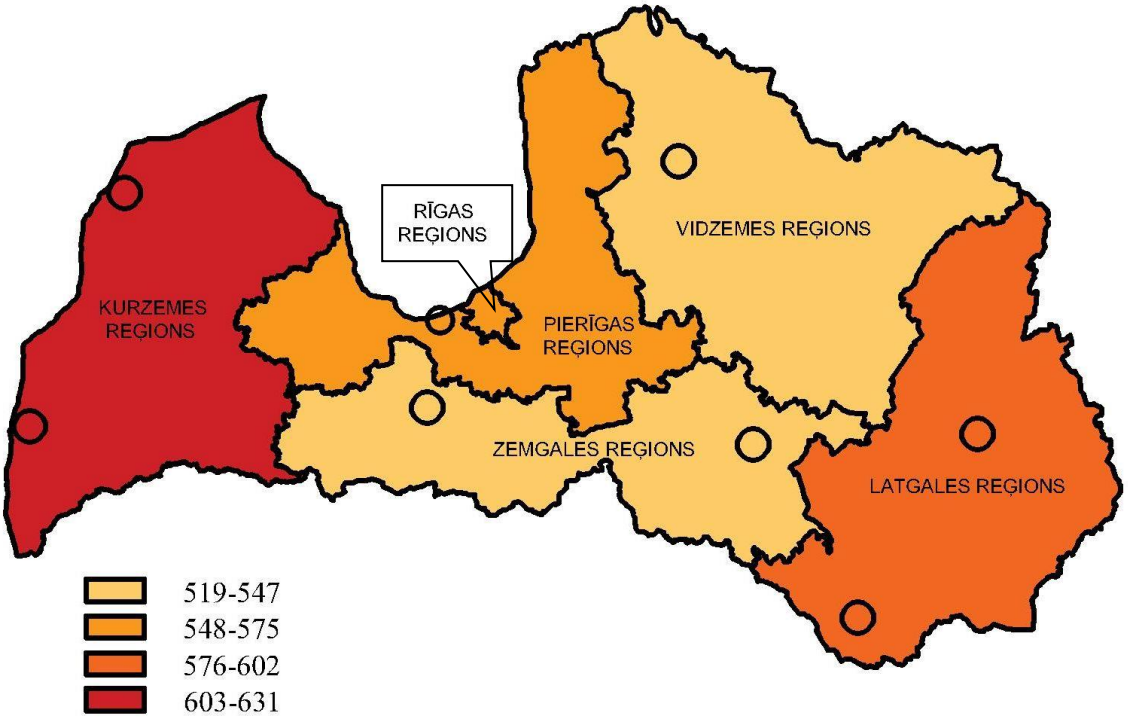

Kurzemes reģionā reģistrēta visaugstākā saslimstība ar prostatas audzēju un ādas audzējiem Latvijā. Šīs ir arī biežāk reģistrētās (saslimstība) audzēju lokalizācijas Kurzemes reģionā. Nākošie biežāk reģistrētie ir krūts audzējs sievietēm, bronhu un plaušu audzēji, resnās, sigmveida un taisnās zarnas ļaundabīgie audzēji, limfoīdie, asinsrades un radniecīgo audu audzēji (skat. attēlu).

Saslimstība ar izplatītākajām ļaundabīgo audzēju lokalizācijām 2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

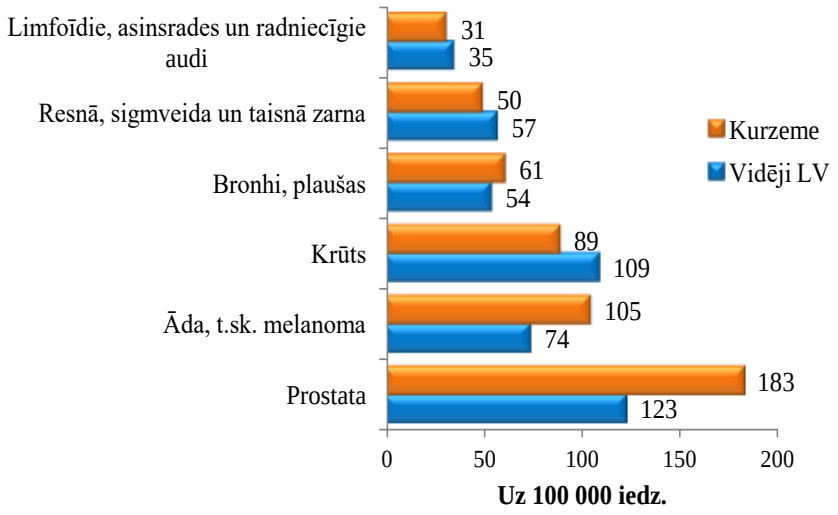

Mirstība no **ārējiem nāves cēloņiem** (piemēram, pašnāvības, transporta nelaimes gadījumi, vardarbība, dūmu un uguns iedarbe, kritieni, noslīkšana, saindēšanās) 2014.g. pieaugusi visā Latvijā, tajā skaitā – arī Kurzemes reģionā. 2014. gadā standartizētā mirstība no ārējiem nāves cēloņiem Kurzemes reģionā bija 94 gad. uz 100 000 iedzīvotāju (vid. LV 93) (skat. attēlu). Ārējiem nāves cēloņiem ir izteiktas dzimuma un vecumatšķirības - ~80% gadījumos mirušie ir vīrieši. ~70% no ārējiem cēloņiem mirušo ir vecumā līdz 64 gadiem. Tomēr daži ārējie nāves cēloņi raksturīgāki senioriem (65+ g.v.) – kritieni, dūmu un uguns iedarbes sekas.

Vecuma standartizētā mirstība no ārējiem nāves cēloņiem reģionos, uz 100 000 iedzīvotāju, 2014. gads.

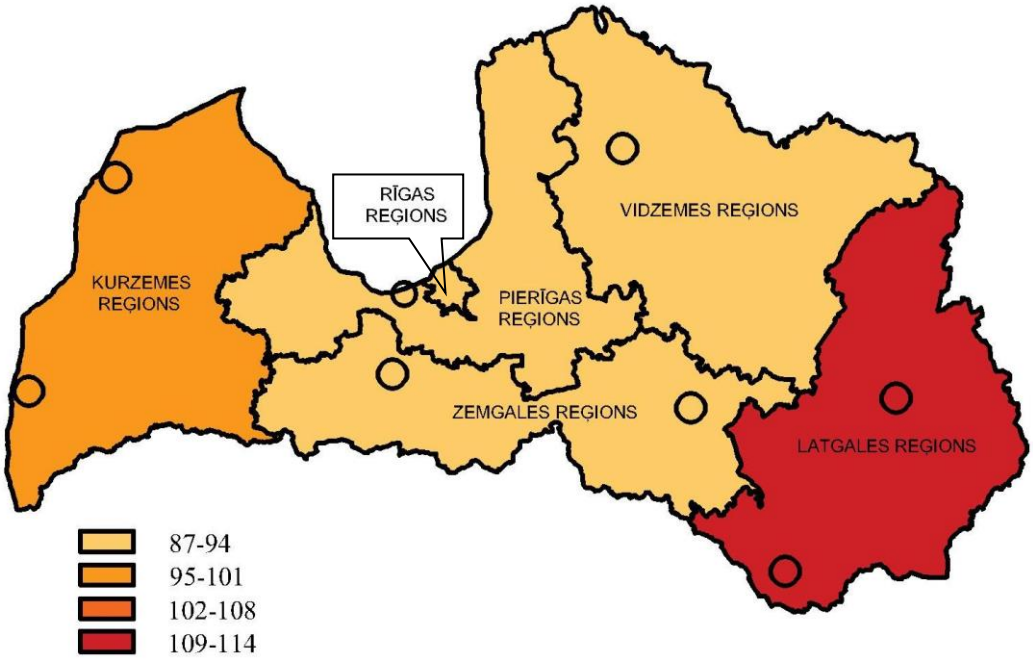

Gan reģionos, gan valstī kopumā ārējo nāves cēloņu grupā visvairāk mirušo ir **pašnāvību** (tīša paškaitējuma) dēļ. 2014.g. Kurzemes reģionā mirstība no pašnāvībām bija par 20% augstāka nekā vidēji Latvijā; 83% no mirušajiem bija vecumā līdz 64 gadiem; astoņos gadījumos no desmit pašnāvības veikuši vīrieši. Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma dati rāda, ka 2,3% Kurzemes reģiona iedzīvotāju vecumā no 15 līdz 64 gadiem pēdējā gada laikā ir domājuši par iespēju izdarīt pašnāvību (LV 3,1%).

Mirstība no ārējiem nāves cēloņiem 2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

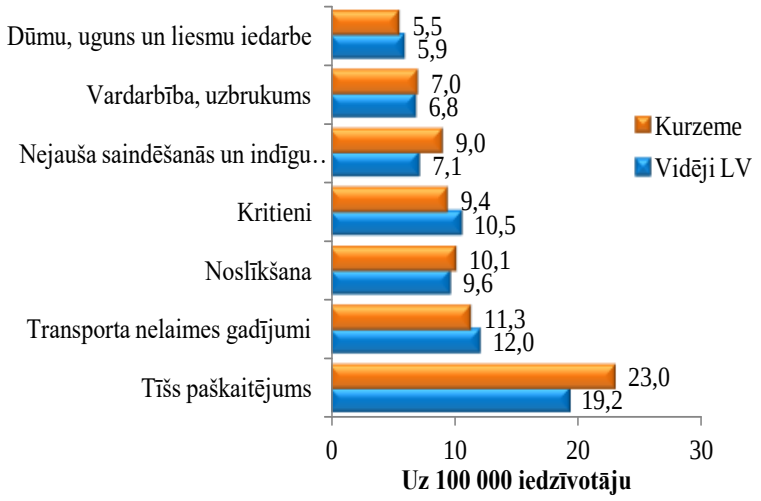

Nozīmīgs ārējais nāves cēlonis Kurzemes reģionā ir transporta nelaimes gadījumi, dinamikā ar mainīgu tendenci; 2014.g. rādītājs pieaudzis, saglabājoties zem valsts vidējā rādītāja līmeņa. Arī šeit lielākā daļa (72%) mirušo bija vecumā līdz 64 gadiem. 2014.g. Kurzemes reģionā pieaugusi mirstība no nejaušas saindēšanās un indīgu vielu iedarbes, divas reizes pārsniedzot iepriekšējo gadu rādītāju. Pieaugums vērojams kritienu dēļ mirušo relatīvajam skaitam; 54% no tiem bija virs 64 gadu vecuma. 2014.g. pieaudzis noslīkšanas gadījumu relatīvais skaits, esot aptuveni valsts vidējā rādītāja līmenī.

Galvenos priekšlaicīgas nāves (līdz 64 g.v.) cēloņus raksturo **potenciāli zaudētie mūža gadi (PZMG)***. Kurzemē šis rādītājs ir par 8% zemāks nekā vidēji Latvijā. Kopējais potenciāli zaudēto mūža gadu rādītājs Latvijā mazinās, tomēr dinamikā tendences reģionālā griezumā ir atšķirīgas. Kurzemes reģionā, tāpat kā citviet Latvijā, visvairāk potenciālo mūža gadu tiek zaudēts ārējo cēloņu dēļ, otrs nozīmīgākais cēlonis, kā dēļ tiek zaudēts daudz potenciālo mūža gadu, ir sirds un asinsvadu sistēmas slimības, trešais - ļaundabīgie audzēji (skat. tabulu un attēlu).

Potenciāli zaudētie mūža gadi galveno cēloņu dēļ 2010.-2014. gadā, uz 10 000 iedzīvotāju

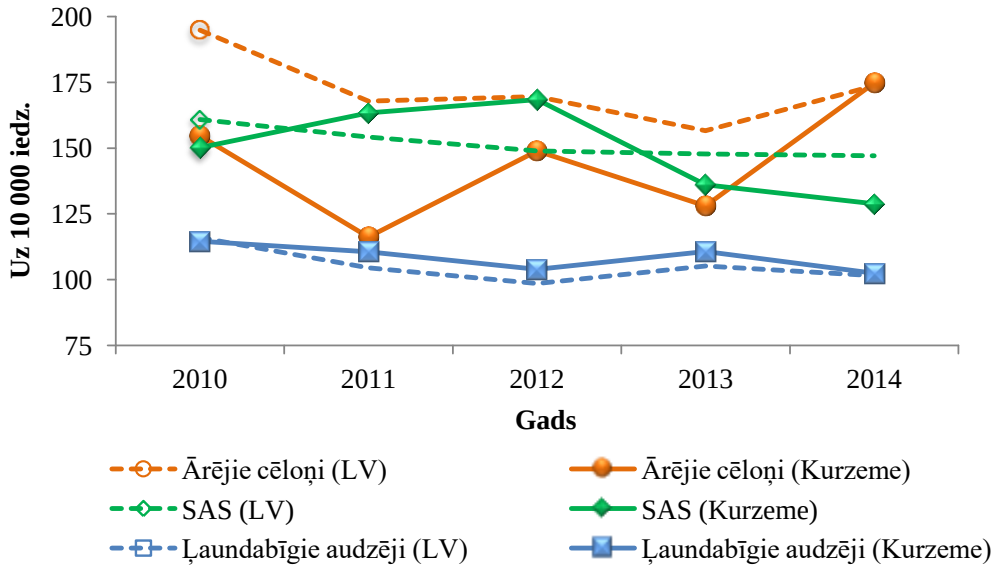

Ik gadu pieaug **cukura diabēta** slimnieku kopējais skaits, 2014.g. sasniedzot 84 tūkstošus slimnieku visā Latvijā, t.sk. 10 tūkstošus Kurzemes reģionā. 2014.gadā cukura diabēta incidence Kurzemes reģionā ir zemāka nekā vidēji valstī (par 16%), toties prevalence – augstāka (par 15%). Mirstība no cukura diabēta 2014.g. palielinājusies gan vidēji visā Latvijā, gan Kurzemes reģionā. Lai gan mirstība no cukura diabēta sastāda tikai 1-2% no visiem nāves cēloņiem, tomēr tā ir slimība, ko ir iespējams savlaicīgi diagnosticēt, veiksmīgi ārstēt, mazinot komplikāciju risku un saglabājot dzīves kvalitāti, un no tās nebūtu jāmirst.

**Potenciāli zaudētie muža gadi (PZMG) ir rādītājs, kas raksturo zaudēto gadu skaitu, kurus cilvēks būtu nodzīvojis līdz noteiktam vecumam, ja nebūtu nomiris negadījumā vai kādas slimības dēļ.*

Diabēta prevalence un mirstība no diabēta 2010.-2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

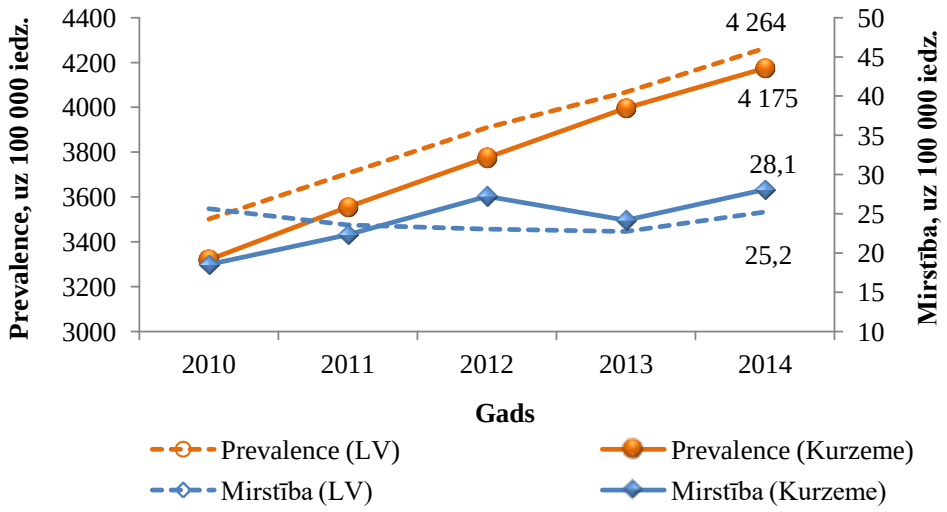

Mirstība no **gremošanas sistēmas slimībām** Latvijā sastāda līdz 4% no visiem nāves cēloņiem, Kurzemes reģionā – 3% no visiem cēloņiem; dinamikā noteiktas tendences nenovēro. Rēķinot uz 100 000 iedzīvotāju, mirstība no gremošanas sistēmas slimībām Kurzemes reģionā ir zemāka nekā vidēji valstī (skat. attēlu). Nozīmīgākie nāves cēloņi gremošanas sistēmas slimību grupā ir aknu fibroze un ciroze un alkohola izraisītas aknu slimības.

Mirstība no gremošanas sistēmas slimībām 2010.-2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

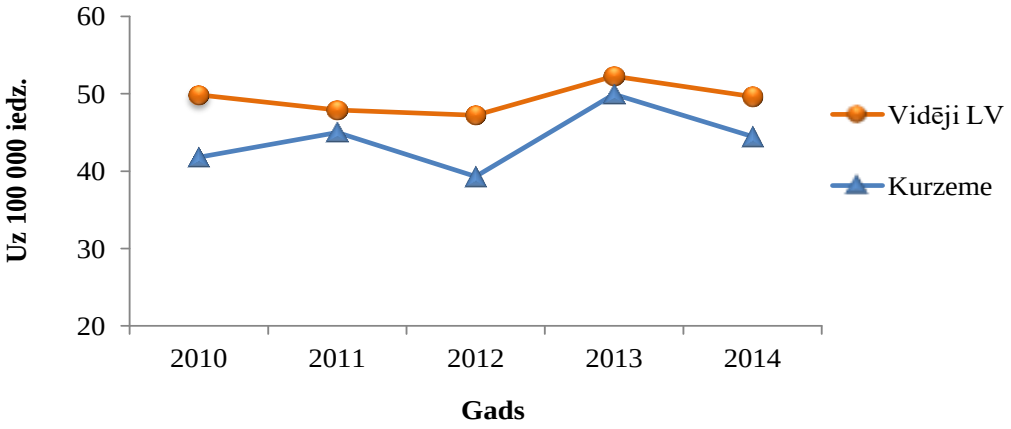

Latvijā pirmreizēji reģistrētās saslimstības **ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem** rādītājs dinamikā ir svārstīgs, arī reģionos nav vērojama noteikta dinamika. 2014.g. Kurzemes reģionā tas bija par 16% zemāks nekā vidēji valstī. Uzskaitē esošo pacientu ar psihiskiem un uzvedības traucējumiem relatīvais skaits, savukārt, pārsniedz Latvijas vidējo rādītāju (skat. tabulu).

Gan no jauna reģistrēto **narkoloģisko pacientu** (bez alkohola izraisītām slimībām) skaits, gan gada laikā ārstēto narkoloģisko pacientu relatīvais skaits Kurzemes reģionā daudz neatšķiras no situācijas vidēji Latvijā (skat. tabulu). 2014.gads bija raksturīgs ar jaunu apreibinošo vielu, t.s. „spice", izplatību. 4,4% aptaujāto Kurzemes reģiona iedzīvotāju atzinuši, ka ir lietojuši apreibinošos smēķējamos maisījumus „spice" un šis rādītājs ir zemāks nekā vidēji Latvijā – kopumā Latvijā „spice" lietojuši 6% aptaujāto iedzīvotāju, pārsvarā Rīgas reģionā.

Latvijā saslimstība ar **HIV** un **AIDS** dinamikā pieaug. Kurzemes reģionā saslimstība ir zema, dinamikā noteiktas tendences nenovēro; mirstība no AIDS Kurzemes reģionā pieaug, tuvojoties vidējam rādītājam valstī.

Saslimstība ar seksuāli transmisīvajām slimībām Kurzemes reģionā ir zemāka nekā vidēji Latvijā (skat. tabulu un attēlu), tomēr 2014.g. reģistrēts pieaugums, galvenokārt uz urogenitālās hlamidiozes rēķina. Saslimstība ar sifilisu Kurzemes reģionā ir uz pusi zemāka nekā vidēji Latvijā, saslimstība ar gonokoku infekciju dinamikā ir svārstīga, 2014.g. ir pieaugusi, pārsniedzot vidējo rādītāju valstī par 12%.

Saslimstība ar STI 2010.-2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

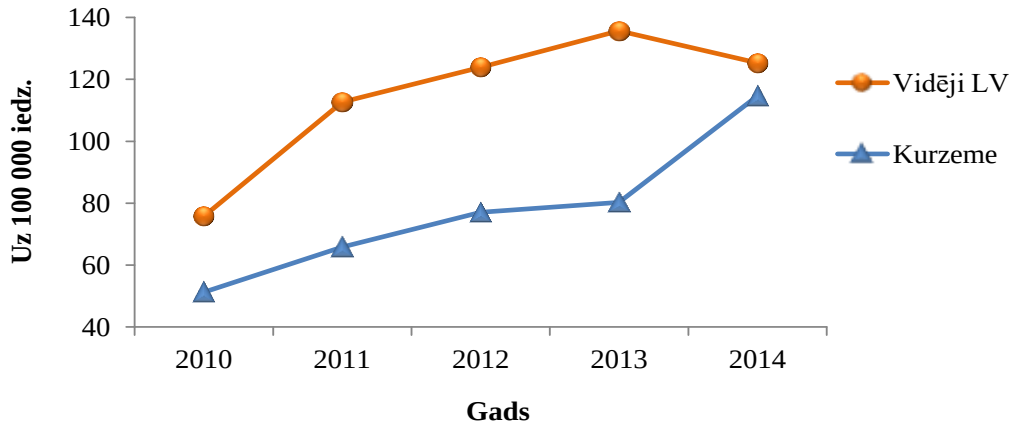

Saslimstība ar **hronisku C hepatītu** (jaunatklāti gadījumi) Kurzemes reģionā ir zema, 2014.g. reģistrēts neliels pieaugums (skat. tabulu).

Saslimstība ar **tuberkulozi** samazinās visā Latvijā, t.sk. Kurzemes reģionā.

Kurzemes reģionā reģistrēta augstāka **saslimstība ar Laimas slimību**, kā arī **ar ērču encefalītu** (skat. attēlu). Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma dati rāda, ka tikai 22% Kurzemes reģiona iedzīvotāju (LV 24%) vecumā no 15 līdz 64 gadiem regulāri vakcinējas pret ērču encefalītu.

Saslimstība ar Laimas slimību un ērču encefalītu 2010.-2014. gadā, uz 100 000 iedzīvotāju

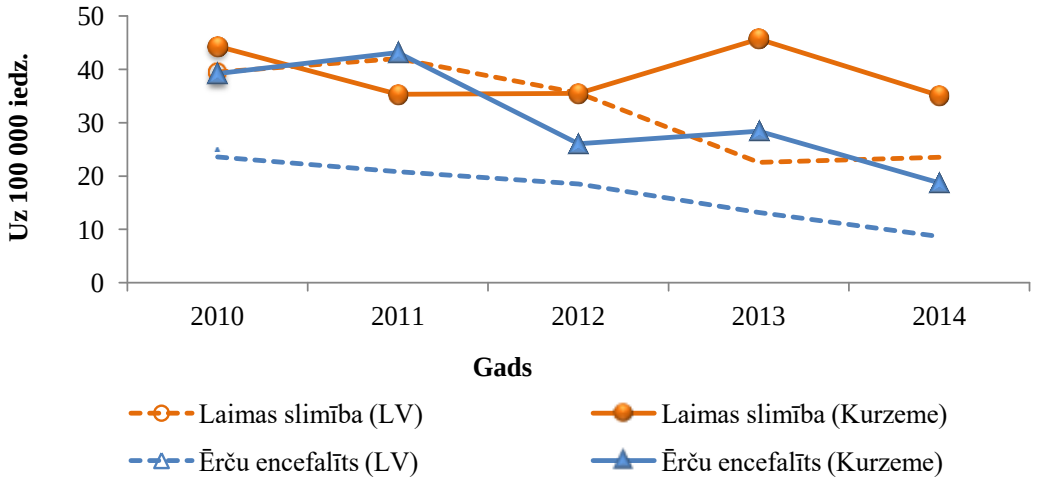

Ārstu relatīvais **skaits** (uz 10 000 iedzīvotāju) Kurzemes reģionā ir par 42% mazāks nekā vidēji Latvijā. Arī ģimenes ārstu, pediatru un internistu skaits uz 10 000 iedzīvotāju Kurzemes reģionā ir nedaudz zemāks (skat. attēlu).

Ārstu relatīvais skaits 2010.-2014. gadā, uz 10 000 iedzīvotāju

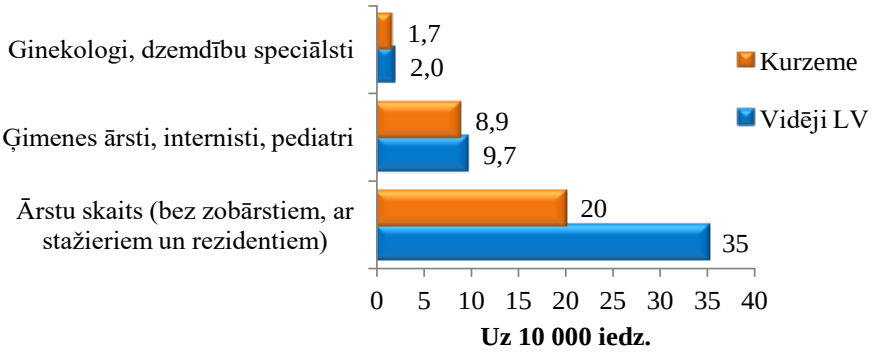

Ambulatoro apmeklējumu skaits uz 1 iedzīvotāju (viens no veselības aprūpes pieejamības rādītājiem) 2013.g. un 2014.g. samazinājies visā Latvijā, t.sk. samazinājies arī mājas vizīšu skaits. Ambulatoro apmeklējumu skaits samazinājies arī Kurzemes reģionā, 2014.g. nokrītoties līdz 5,6 vizītēm uz 1 iedzīvotāju (LV 5,9), arī mājas vizīšu skaits Kurzemes reģionā samazinājies līdz 0,12 vizītēm uz 1 iedzīvotāju (LV 0,15). Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma dati rāda, ka 75% Kurzemes reģiona iedzīvotāju (LV 73%) vecumā no 15 līdz 64 gadiem pēdējā gada laikā ir **apmeklējuši ģimenes ārstu**, un 28% pēdējo trīs gadu laikā kaut reizi bijuši pie sava ģimenes ārsta uz **bezmaksas profilaktisko apskati** (LV 23%). Lielāks iedzīvotāju īpatsvars pēdējā gada laikā **apmeklējuši zobārstu** – pie zobārsta pēdējā gada laikā Kurzemes reģionā bijuši 51% (LV 52%). Kurzemes iedzīvotājiem ir vieni no zemākajiem apmierinātības rādītājiem ar primāro veselības aprūpi: 59% ir pilnībā **apmierināti ar savu ģimenes ārstu**, 23% - daļēji apmierināti, kamēr vidēji Latvijā attiecīgi 62% un 29%.

Veselības paradumi

Latvijas iedzīvotāju veselību ietekmējošo paradumu pētījuma 2014.g. dati liecina par Latvijas iedzīvotāju (15-64 gadi) veselību ietekmējošo paradumu diferenciāciju reģionālā un sociāli demogrāfiskā griezumā. Tikai 31% (LV 37%) aptaujāto iedzīvotāju Kurzemes reģionā atzīst, ka katru dienu lieto uzturā svaigus **dārzeņus** (skat. attēlu), sievietes biežāk nekā vīrieši (41%; 22%). 12% aptaujāto pēdējās nedēļas laikā svaigus dārzeņus uzturā vispār nav lietojuši. Vārītu vai sautētu dārzeņu īpatsvars kurzemnieku uzturā ir zemāks nekā vidēji Latvijā – 3-7 dienas nedēļā vārītus vai sautētus dārzeņus lieto vien 16% aptaujāto Kurzemes iedzīvotāju (vidēji LV 24%).

Svaigu dārzeņu lietošanas biežums uzturā, īpatsvars procentos no aptaujātajiem, 2014.g.

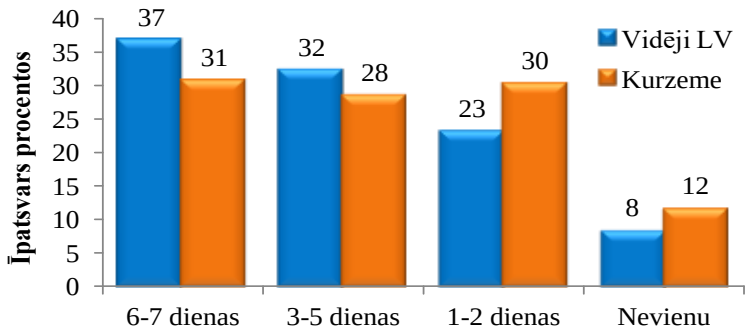

Augļus un ogas pēdējās nedēļas laikā uzturā lietojuši 80% aptaujāto Kurzemes reģiona iedzīvotāju (vid. LV 84%). Katru dienu augļus un ogas uzturā lieto 18% aptaujāto Kurzemes reģiona iedzīvotāju (vid. LV 20%).

Gatavam ēdienam **sāli** mēdz pievienot 73% aptaujāto Kurzemes reģiona iedzīvotāju (vid. LV 61%), kas ir augstākais rādītājs starp reģioniem. Vīrieši sāli gatavam ēdienam mēdz pievienot biežāk nekā sievietes (82%; 61%), t.sk. vienmēr sāli gatavam ēdienam pievieno 8% aptaujāto (vid. LV 5%).

55% Kurzemes iedzīvotāju ir **liekais svars vai aptaukošanās** (arī vid. LV 55%), sievietēm biežāk nekā vīriešiem (58%; 53%).

Pietiekama fiziskā aktivitāte (vismaz vismaz 30 minūšu ilgi fiziskie vingrojumi līdz vieglam elpas trūkumam vai svīšanai 4 un vairāk reižu nedēļā) ir tikai 7% aptaujāto Kurzemes reģiona iedzīvotāju (vid. LV 10%). Kurzemes reģionā aktīvāki ir vīrieši, kas raksturīgs Latvijai kopumā, tomēr Kurzemes reģionā ir zemākais aktīvo sieviešu īpatsvars – 4,6% aptaujāto (vid. LV 8,5%). Puse (50%) Kurzemes reģiona iedzīvotāju kā sev raksturīgāko brīvā laika nodarbi atzīst mazkustīgu dzīvesveidu – lasīšanu, TV skatīšanos u.c. (vid. LV 45%; Vidzemes reģionā – 34%).

Brīvā laika pavadīšanas veidi,
īpatsvars procentos no aptaujātajiem, 2014.g.

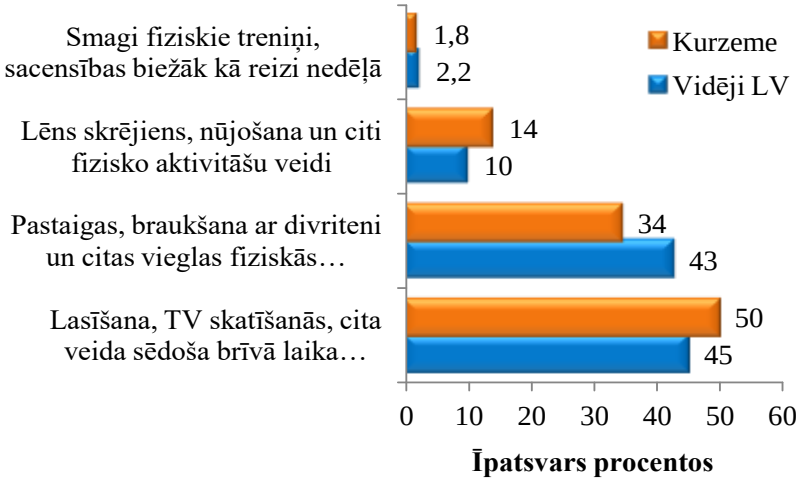

Pēdējā gada laikā veselības apsvērumu dēļ uztura un citus paradumus ir mainījuši 43% aptaujāto Kurzemes reģiona iedzīvotāju (vid. LV 44%), sievietes biežāk nekā vīrieši (60%; 28%). 13% aptaujāto Kurzemes reģionā ir palielinājuši fizisko aktivitāti, 11% samazinājuši alkohola patēriņu, 6% ievērojuši diētu (skat. attēlu).

Paradumu maiņa pēdējā gada laikā,
īpatsvars procentos no aptaujātajiem, 2014.g.

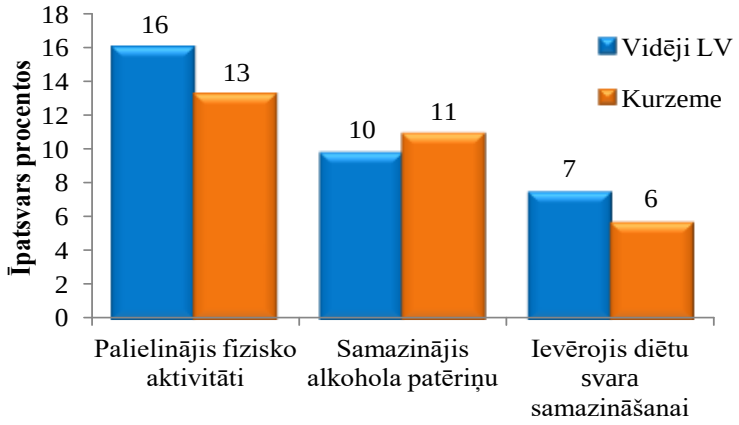

Ik dienu smēķē 46% Kurzemes reģiona aptaujāto iedzīvotāju, kas ir augstākais reģistrētais smēķēšanas rādītājs starp reģioniem (vid. LV 36%); sievietes mazāk nekā vīrieši (27%; 62%). Vidēji Latvijā ik dienu smēķē 21% sieviešu un 52% vīriešu. Tuvāko 12 mēnešu laikā tikai 12,4% smēķētāju ir nolēmuši atmest smēķēšanu (vid.LV 19,9%).

Par veselībai riskantu alkohola patēriņu tiek uzskatītas **sešas alkohola devas vienā iedzeršanas reizē** (1 deva: 40ml stipro alkoholisko dzērienu vai 100ml vīna, vai 1 pudele (500 ml) alus). Šādu daudzumu alkohola vismaz reizi mēnesī lieto 17% Kurzemes reģiona aptaujāto iedzīvotāju, sievietes daudz retāk nekā vīrieši (10%; 22%). Vidēji Latvijā reizi mēnesī un biežāk sešas alkohola devas vienā iedzeršanas reizē lieto 15% aptaujāto iedzīvotāju (6% sieviešu, 24% vīriešu) (skat. attēlu).

Aptaujāto īpatsvars (15-64.g.v.) procentos, kuri vienā reizē izdzer sešas alkohola devas, 2014.g.

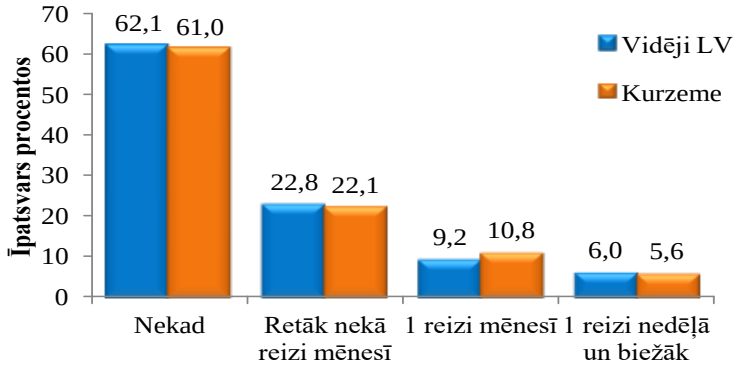

Kurzemes reģionam raksturīga augsta saslimstība un mirstība no ļaundabīgajiem audzējiem, dinamikā saslimstība ar ļaundabīgajiem audzējiem palielinās. Kurzemes reģionā reģistrēta augstākā saslimstība valstī ar prostatas audzēju vīriešiem un ādas audzējiem iedzīvotāju vidū, t.sk. melanomu. Būtiskākais Kurzemes reģiona izaicinājums nākotnē būtu samazināt minēto ļaundabīgo audzēju izplatību populācijā, izglītojot sabiedrību par riska faktoriem un veicinot savlaicīgu slimību atklāšanu.

Saīsinājumi:
CSP – Centrālā statistikas pārvalde
LV – Latvija
PREDA – Ar noteiktām slimībām slimojošu pacientu reģistrs
STI – Seksuāli transmisīvās infekcijas
SAS – Sirds un asinsvadu sistēmas slimības
SSK-10 – Starptautiskā statistiskā slimību un veselības problēmu klasifikācija, 10. redakcija
SPKC – Slimību profilakses un kontroles centrs
VISUMS – Valsts infekcijas slimību uzraudzības un monitoringa sistēma